

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Consideratio status damnatorum, quod actiones ipsorum inprimis malas, concernit

Fecht, Johann

Durlaci, 1680

CXLII.

[urn:nbn:de:bsz:31-122744](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122744)

CXLII. Est autem actio in genere, definiēte Fr. Suarezio, *forma accidentalis, per quam potentia activa, in actu secundo constituitur & per quam dependet aliquid ab eā.* Quod ut rectius intelligatur, sciendum est, potentiam activam quamlibet, vel in actu primo considerari, quatenus agere potest, vel in actu secundo, quatenus actu operatur & se exerit, atque ut actu agere & sese exerere possit, per actionem fieri. Hinc Aristoteli *περὶ κινήσεως* est, lib. II. Eud. c. III. Est enim: *Utrum omnis actio sit motus?* inter primæ philosophiæ Doctores controvertatur, negativam sententiam plerisque tuentibus, cum DEI operatio, intellectio scilicet, non sit motus, immò neque creatio, neque providentia, quantum hæc talia in DEO intelliguntur; (nam, ut recipiuntur in patiente, utique motus sunt) quâ de re Petr. Hurt. de Mendoza, Disp. Phys. XI. sect. III. facilis tamen est conciliatio, si observetur, utrumque terminum, & motus & actionis, vel pressius accipi, quatenus realem in rem aliam influxum & mutationem in agente, quod ex eo, quod agere aptū est, fit agens actu, involvit; quâ ratione DEI operationibus motus quidem non competit, sed nec actio rectè potest adscribi: *vera enim actio est naturalium agentium, Deus autem non est agens physicum, etsi sit agens physicè.* II. Phys. T. LXXIII. *quia est immobilis;* ait Ernest. Sonerus, ad lib. V. Met. Ar. c. XV. vel latius, quatenus quodvis potentiæ activæ exercitium denotat, & à quovis animante, seu rationali seu irrationali, immò ab eo quoque, quod est *παντελὴς κίνητος καὶ τὸ πάντων πρώτος*, proficiscitur: Quâ ratione rectè se & movere & agere dicitur DEUS, cum creat, cum intelligit, vel simile quid operatur. Quæ cum actionis naturam & indolem sufficienter nobis repræsentent, amplius notandum est, actionem non tantum competere substantiis & suppositis, quæ alias principium operationis Quod & ultimum vocantur, de quibus exaudienda regula est: *actiones & passionēs sunt suppositorum;* sed formis quibuslibet aliis, tanquam principiis & subjectis Quibus. Cum enim actionis quidem *συμβεβηκὸς* rebus agentibus insit, sed proficiscatur ab ipsis, quoad formam quadam sunt prædita, quæ aut substantia est, aut qualitas quedam, dicente doctissimo Schegkio, Comm. in Prædic. Arist. de Actione, fit, ut non agens tantum ipsum, sed & forma, per quam agit, agere dicatur; quemadmodum & hominem & intellectum

in-

intelligere, & DEUM & omniscientiam ejus res omnes praevidere, & ignem & calorem calefacere dicimus. Ex quibus patet, agere damnatos dici, quotiescunque potentia quaedam in iis in actu secundo constituitur, veluti cum aptitudinem loquendi, homini naturaliter insitam, in locutionis actum deducunt, neque locutionem de damnatis tantum, sed de ore quoque damnatorum, tanquam instrumento loquendi, & de ipsa loquendi potentia, quamquam de illis primò, de his autem secundo, rectè enunciari.

CXLIII. Ut verò constet, quam varia, quamque diversa agere damnati, & de quam infinitis actionum generibus formari quæstiones haud injuriâ possint, in conspectum primò generales nonnullas actionum distinctiones, deinde in specie humanarum actionum, ad potentiarum ei inexistentium, ex quibus actiones exoriuntur, numerum exactum, quendam quasi catalogum subjiciemus. Sunt autem actiones omnes vel immanentes, quæ in eodem subjecto, aliquando etiam in eadem potentia recipiuntur, è quâ exiire atque editæ fuere, veluti intellectio, volitio, motio, ambulatio; quarum nonnullæ in homine, nonnullæ etiam in eadem facultate hominis recipiuntur; vel transeuntes, quæ in eodem supposito non recipiuntur, è quo oriuntur, veluti cum homo hominem vulnerat, ubi objectum in quod vulneratio transit, mutatur & vulnus extra vulnerantem relinquitur. Præterea actio vel substantialis est, per quam substantia producit, ut generatio, creatio; vel accidentalis, per quam accidens producit, ut alteratio, accretio. Porro alia instantanea est, quæ fit in instanti, absque ullo temporis tractu, ut generatio, si accipiatur pro inductione formæ in materiam, sine præviis alterationibus; alia successiva, quæ requirit aliquam temporis moram, ut verberatio, blasphematium, cum pluribus verbis majestatis Divinæ honorem violo. Item alia actio est materialis, seu realis, qua reale quidpiam producit, ut transportatio corporis; vel intentionalis, cum agens sui tantum speciem in patiente producit, veluti cum quis speculo formam suam imprimit, aut in alterius intellectu ideas speciesque variarum rerum excitat. Denique alia actio est directa, cum agens agit & tamen agere se nescit, veluti cum calor cale-